

Функціонування і розвиток механізмів державного управління
УДК 351:323.2 (477)

Русенко Наталія Василівна

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування

Навчально-наукового інституту управління,

економіки та природокористування

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

Rusenko Nataliia

Postgraduate of the Department of Public Management and Administration

Educational & Scientific Institute of

Management, Economy and Nature Management

V. I. Vernadsky Taurida National University

ORCID: 0000-0003-3098-4744

СТАН РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

THE STATUS OF DEVELOPMENT OF THE ISSUE OF ENSURING THE INTERNAL POLITICAL SECURITY OF UKRAINE

***Анотація.** У статті проаналізовано стан розробки проблеми забезпечення внутрішньополітичної безпеки в Україні. Досліджено вітчизняні наукометричні бази даних (бібліографічні та реферативні), інформаційні видання державних наукових установ у сфері видавничої справи та інформаційної діяльності, робочі документи науково-технічних рад організацій, наукових установ та інститутів. Вивчено інформаційний та медійний простір сучасного суспільства. Також проаналізовано зарубіжні матеріали, що стосуються проблеми забезпечення внутрішньополітичної*

безпеки України. Загалом опрацьовано праці різної форми апробації, а саме: монографії, статті, дисертації; нариси, наукові і науково-практичні конференції, дайджести, вісники, часописи; висновки форумів, дискусій, круглих столів; доктрини, концепції, стратегії тощо. Під час дослідження використовувалися виключно кодифіковані ресурси з публічним доступом, а зібраний матеріал мав офіційне підтвердження. Робота містить огляд публікацій вітчизняних науковців, що висвітлювали проблему починаючи з 2000 року. У результаті виявлено чималий загальнонауковий доробок та деякі більш конкретні спроби науковців усвідомити проблему внутрішньополітичної безпеки України. З'ясовано, що зібрані матеріали в порівнянні з іншими сферами не мають такої ж повної та всебічної характеристики як, наприклад, економічна безпека України. Виявлено тісний взаємозв'язок проблеми забезпечення внутрішньополітичної безпеки зі сферою національної безпеки. Оцінено вплив суспільно-політичної обстановки в середині держави на сплеск наукових та експертних пошуків. Для наочності сформовано таблицю з кількісними річними показниками. Виявлено певну закономірність між появою внутрішньополітичних подій та появою нових розробок у сфері забезпечення внутрішньополітичної безпеки України. Встановлено, що розробка питання внутрішньополітичної безпеки перебуває на початку свого формування та потребує окремого ґрунтовного вивчення. У кінці дослідження виділено основні висновки, а результати представлено у вигляді діаграми та загальних підсумків. Тож підсумовуючи можемо зазначити, що отримані результати несуть значний внесок у наукову розробку питання та актуалізують дослідження проблеми внутрішньополітичної безпеки України. Важливість отриманих результатів підтверджується відсутність подібного дослідження у вітчизняному науковому просторі. У контексті загальнонаукової парадигми це

дослідження сприятиме подальшому теоретичному осмисленню зазначеної проблеми.

Ключові слова: наукова розробка, забезпечення, політична безпека, внутрішньополітична безпека, національна безпека.

Summary. *This article analyzes the status of development of the issue of ensuring the internal political security in Ukraine. It studies domestic scientometric databases (bibliographic and abstract), information publications of state scientific institutions in the field of publishing and information activities, and working papers of scientific and technical councils of organizations, scientific institutions, and institutes. The article investigates the information and media space of modern society. The examination also covers foreign materials related to the issue of ensuring the internal political security of Ukraine. In general, the author processes the works of various approbation forms, namely: monographs, articles, and dissertations; essays, scientific and scientific-practical conferences; digests, newsletters, and magazines; conclusions of forums, discussions, and round tables; doctrines, concepts, and strategies, etc. The study used exclusively codified publicly available resources and officially confirmed the collected material. It reviews domestic scholars' publications covering the issue since 2000. As a result, a considerable general scientific heritage and some more specific attempts by scholars to understand the problem of Ukraine's internal political security have been identified. It was found that the collected materials, compared with other areas, do not have the same complete and comprehensive coverage as, for example, the economic security of Ukraine. This analysis reveals the close relationship between the issue of ensuring internal political security and the sphere of national security. The author assesses the impact of the socio-political situation within the State on the surge in scientific and expert research. For visualization purposes, a*

table with annual quantitative indicators is formed. A certain regularity is revealed between the emergence of internal political events and new developments in the field of ensuring Ukraine's internal political security. It is established that the development of the issue of internal political security is at the beginning of its formation and requires a separate in-depth study. At the end of the reflection, the main conclusions are highlighted, and the results are presented in the form of a diagram and general findings. To summarize, we can say that the results obtained significantly contribute to the scientific development of the issue and actualize the study of the issue of the internal political security of Ukraine. The importance of the outcomes is confirmed by the absence of such a study in the domestic scientific space. In the general scientific paradigm context, this work will contribute to further theoretical understanding of this issue.

Key words: scientific development, provision, political security, internal political security, national security.

Постановка проблеми. Поняття «внутрішньополітична безпека» є цілком самостійним поняттям у сучасній науці, проте зазвичай воно вживається у розрізі поняття «політична безпека» як одне з двох її видів та «національна безпека» як сфера, що формує загрози національним інтересам [1, ст. 70].

Утворення поняття «внутрішньополітична безпека» на нашу думку стало можливим внаслідок застосування комплексного підходу до дослідження як політичних, так і безпекових явищ шляхом поєднання формального, порівняльного, правового та соціологічного методів наукового пізнання. Дане поняття в науковому колі сприймається як міждисциплінарне явище [3, с. 103].

Становлення поняття «внутрішньополітична безпека» першочергово пов'язане з розвитком наукової думки, а також зазначимо, що вагомий внесок у розробку проблеми здійснює публічний дискурс до якого залучаються експерти, теоретики та політики-практики. Особливої актуальності тема почала набувати напередодні анексії Криму та повномасштабного вторгнення росії – коли українське суспільство висловило свою незгоду під час Помаранчевої революції та Революції гідності щодо незадовільної політики держави та владних еліт.

На сьогодні існує низка публічних безпекових заходів, де експертне коло формує загальне суспільне уявлення про безпеку та добробут кожного, тобто актуальність теми надзвичайна, а це означає, що існує потреба у якісному обґрунтованому матеріалі заснованому на фаховому науковому підґрунті. Пошук такого матеріалу зумовила наше дослідження.

В загальному існують різні підходи до вивчення внутрішньополітичної безпеки. На підтвердження цих процесів ми виявили певну кількість наукових праць в яких накопичено відповідний науковий матеріал. Для опису стану наукової розробки проблеми ми здійснили їх аналіз, провели узагальнення та резюмували основне.

Наше дослідження сприятиме новим науковим пошукам та подальшій розробці проблеми забезпечення внутрішньополітичної безпеки України.

Аналіз останніх досліджень. Поняттю «внутрішньополітична безпека» присвячено праці таких вітчизняних вчених, як: Власюк О. С. , Гулай В. В., Лелеченко А. П., Омельченко С. В., Паламарчук М. О.

Правові основи функціонування політичних механізмів, що сприяють нейтралізації загроз внутрішньополітичній безпеці досліджували: Абрамов В. І., Антонов В. А., Білоус В. Т., Даніл'ян О. Г., Калюжний Р. А., Косевцов В.

О., Ліпкан О. С., Нижник Н. Р., Ситник Г. П., Смолянчук В. Ф., Тодика Ю. М., Цимбалюк В. С. та інші.

Шляхи розв'язання проблем функціонування механізмів демократії в політичних системах держав розглядали вчені: Авер'янов В. Б., Ващенко К. О., Ковбасюк Ю. В., Кравчук О. Ю., Кремень В. Г., Ткаченко В. М., Троян С. С.

Специфіку функціонування механізмів демократії в політичних системах країн з неконсолідованою демократією розкривають закордонні дослідники: Huntington S. (Семюел Філіпс Хантінгтон), Przeworski A. (Адам Пшеворський), Rodunavac M. (Мілан Подунавац), Sajó A. (Андраш Сайо).

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Аналіз публікацій науковців з метою вивчення стану розробки проблеми забезпечення внутрішньополітичної безпеки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стан розробки проблеми забезпечення внутрішньополітичної безпеки займає важливе місце у загальному розумінні як сутності проблеми внутрішньополітичної безпеки так і її змісту. Важливим аспектом дослідження крім зазначеного виступає врахування публічних виступів науковців, резюме безпекових дискусій та документів, що розробляються державними науковими установами.

Першочергового здійснимо аналіз наукових досліджень та публікації починаючи з 2000 року згрупувавши за формами. Так, на *монографічному* рівні важливим є дослідження Паламарчука М. О. та Литвиненка О. В. «Механізми народовладдя і внутрішньополітична безпека» 2009 року. Вчені проаналізували чинники ефективності взаємодії суб'єктів народовладдя. Науковці розкрили методологічні засади забезпечення ефективності функціонування механізмів народовладдя, висвітлили проблеми становлення демократичного політичного класу та взаємодію територіальних спільнот у

контексті внутрішньополітичної безпеки. Також вчені визначили механізми народовладдя в аспекті нейтралізації внутрішньополітичних загроз [8].

Концептуальні засади громадянського виміру суспільства, а саме: сутність поняття, принципи громадянської консолідації, особливості ідейно-теоретичної еволюції як чинника внутрішньополітичної єдності висвітлено у монографії Воронова І. О. «Виклик «Левіафану»: еволюція і перспективи громадянського суспільства» 2007 року. Вчений дослідив взаємозв'язок між формуванням цих інститутів з основними напрямками демократичного розвитку. Важливим аспектом монографії є характеристика взаємодії громадянськості з державою та процеси забезпечення консолідації суспільства довкола спільної мети.

У своїй монографії Горло Н. В. «Концептуальні засади і практика іредентизму: внутрішньополітичний і міжнародно-політичний контексти» 2019 року здійснила спробу осмисленні сутності іредентизму, розумінні специфіки прояву різних моделей політики іредентизму у контексті змін систем міжнародних відносин, їх зв'язку з внутрішньо- і зовнішньополітичними процесами. Вчена розробила рекомендації щодо запобіганню виникнення іредентистських настроїв у поліетнічній державі.

На *дисертаційному* рівні ґрунтовне дослідження здійснив 2007 року вчений Паламарчук М. О. У дисертації «Ефективність механізмів народовладдя як основа внутрішньополітичної безпеки України» він дослідив ефективність функціонування механізмів народовладдя у контексті забезпечення внутрішньополітичної безпеки. Праця містить аналіз способів реалізації суверенітету народу у сучасних демократичних країнах. Вчений провів аналіз суспільно-політичної ситуації в Україні та запропонував шляхи нейтралізації внутрішньополітичних загроз.

Надзвичайно актуальною з точки зору нашого дослідження є дисертація Задувайло О. К., яка у своїй дисертації «Розкриття інформації з обмеженим доступом як загроза внутрішньополітичній безпеці держави» 2018 року проаналізувала баланс інформаційної відкритості та закритості держави в питаннях, які пов'язані із національною безпекою. З точки зору авторки забезпечення національної безпеки держави, зокрема, в нових воєнно-політичних умовах потребує інформаційно-безпекового балансу в діяльності органів державної влади.

Необхідність визначення проблем внутрішньополітичної безпеки як складової національної безпеки України обґрунтувала Клітченко О. С. у своїй дисертації «Забезпечення внутрішньополітичної безпеки держави в умовах суспільно-політичних трансформацій: досвід Румунії та Болгарії» 2010 року. У праці встановлено основні чинники внутрішньополітичної безпеки України за умов суспільно-політичних трансформацій. Вчена дійшла висновку, що сучасний стан системи забезпечення внутрішньополітичної безпеки в державі належить до синергетичного нестійкого типу.

Рябой Ю. О. у своїй дисертації «Політичний плюралізм в системі змін внутрішньополітичних процесів в Україні» 2016 року дослідив суспільно-політичні відносини, які складаються у процесі демократизації та плюралізації в суспільстві, політичний плюралізм у системі змін внутрішньополітичних відносин.

Значення політичних орієнтацій населення як впливового чинника у забезпеченні внутрішньополітичної безпеки держави розкрила Каплан Ю. Б. у своїй дисертації «Політичні орієнтації населення України як чинник політики національної безпеки держави» 2009 року. Важливим для нашого дослідження є те, що вчена виявила зростання ролі внутрішньополітичної

складової у системі національної безпеки України за умов суспільно-політичних трансформацій.

Шеретюк О. М. у дисертації «Політичні імперативи євроінтеграційного курсу України» 2008 року дослідила формування євроінтеграційного курсу України за умов сукупної дії внутрішньо і зовнішньополітичних чинників. Вчена довела, що за умов впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, які стимулюють та гальмують процес європейської інтеграції країни, домінуючу роль відіграють специфічні внутрішньополітичні обставини.

У дисертації «Внутрішньополітична інтеграція сучасного українського суспільства в контексті державотворення» 2007 року Сергієнко Т. І. визначила основні напрямки формування національної та етнічної ідентичностей у процесі внутрішньополітичної інтеграції українського суспільства в умовах комплексного довготривалого процесу, спрямованого на утворення держави.

У дисертації «Методологічні аспекти дослідження конфліктогенності процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України» 2010 року Сотнікова К. В. дослідила фактори, які обумовлюють конфліктний характер відносин ключових суб'єктів, інтереси яких прямо чи опосередковано пов'язані з інтеграційними процесами України. Вчена дослідила внутрішньополітичні процеси в країні та її відносини з НАТО, ЄС і рф.

Порівняння внутрішньополітичних процесів із зовнішньополітичними у післяреволюційний період провела Костюк Т. О. у своїй дисертації «Динаміка змін політичних інститутів і процесів в «післяпомаранчевій» Україні: співвідношення міжнародних та внутрішньополітичних аспектів» 2013 року.

Семенюк Т. Ю. у своїй дисертації «російський чинник у парламентських виборах в Україні (1994–2007 роках)» 2009 року комплексно дослідила проблематику та довела, що мають прояви втручання сусідньої

держави у внутрішньополітичні процеси в Україні у різних сферах суспільної діяльності. Науковець довів російський вплив у виборах до парламенту та показав можливість російської федерації відігравати значну роль у виборчих процесах в Україні. Загалом науковець схарактеризував один з найбільш впливових факторів, що впливає на внутрішні процеси української держави.

Історичні внутрішньополітичні процеси також мали розробку і досліджувалися вітчизняними науковцями, насамперед Муравський О. І. у своїй дисертації «Суспільно-політичні процеси в західних областях України (1985–1991 рр.): міжнаціональний та міжконфесійний аспекти» 2009 року дослідив міжнаціональні та міжнародні відносини в контексті суспільно-політичних процесів у західних областях УРСР у 1985–1991 рр. Вчений висвітлив передумови становлення національно-культурних товариств, їх програмні засади, форми, методи роботи, участь у громадсько-політичному житті регіону.

Також Затовський Б. О. у своїй дисертації «Внутрішньополітичне та конфесійне життя в країнах Центральної та Південно-Східної Європи в оцінці російської періодики (1905–1918 рр.)» 2021 року провів аналіз інтерпретації внутрішнього становища країн Центральної та Південно-Східної Європи в 1905–1918 рр. в російських часописах. У роботі висвітлено діяльність окремих партій, урядів та парламентів та показано, як часописи формували у читачів ставлення до політичного життя різних країн.

Статті, в яких дослідники доводять, що питання внутрішньополітичної безпеки та стабільності політичної системи в середині держави відіграють ключову роль в розвитку України також мають місце бути серед наукового доробку вітчизняних вчених.

Гулай В. В. у своїй статті «Внутрішньополітична безпека України крізь призму концептуалізації гібридних викликів та загроз (2014-2018 рр.)» 2018

року розглянув основні складові внутрішньої безпеки України на сучасному етапі протидії гібридній агресії Російської Федерації: систему забезпечення політичної безпеки та її суб'єктів, внутрішньополітичну та міжконфесійну стабільність, суспільну злагоду, громадянське суспільство та політичну владу, політичний режим і політичну безпеку, державну безпеку, політичні еліти та лідерів, політичні рухи, державно-церковні відносини, релігійні організації, конституційний лад, територіальну цілісність України.

У статті «Внутрішньополітичні фактори стримування євроінтеграційного курсу України» Сидорук Т. В. розглянуто особливості внутрішньополітичного розвитку України в пострадянський період, що наклали обмеження на процеси внутрішнього реформування держави та її зовнішньополітичний курс. Вченою доведено, що політична еліта України не здатна виробити стратегічний проєкт розвитку держави. Внаслідок цього вона не здатна здійснити радикальні реформи в країні і втілити в життя стратегію «європейського вибору».

У своїй статті «Політична безпека: внутрішньополітичні виклики та загрози» Омельченко С. В. здійснив порівняння значення та впливу безпекових викликів на середовище та ключові внутрішні елементи політичної системи. Також науковець визначив значення станів стабільності та нестабільності політичної системи, встановив сутність та характер безпекових викликів у рамках політичних трансформацій.

Слабінська С. В. у своїй статті «Висвітлення дискусій щодо інтеграційних процесів України в ЗМІ» 2008 року проаналізувала інтеграційні процеси в Україні за умов внутрішньополітичних дискусій. Вчена висвітлила позиції державних посадових осіб щодо процесу європейської та євроатлантичної інтеграції. У результаті вчена довела, що

внутрішньополітичне протистояння в Україні гілок влади не сприяє розвитку інтеграційних процесів.

Андрейчук В. С. у своїй статті «Моніторинг внутрішньополітичних процесів як інструмент державного управління (на прикладі виборів 2015 року до місцевих рад України)» 2016 року здійснив практичну апробацію методології моніторингу групових даних на прикладі вивчення рейтингів політичних партій напередодні місцевих виборів. Вчений обґрунтував необхідність моніторингу внутрішньополітичних процесів як інструменту державного управління.

Косілова О. І. у своїй статті «Політична безпека в системі національної безпеки України» за 2011 рік аналізує зміст поняття «політична безпека», роль, значення та індикатори політичної безпеки в системі національної безпеки, а також детально зупиняється на викликах та загрозах внутрішній та зовнішній політичній безпеці сучасної України.

У спільному авторстві Катеринчук І. С., Литвин М. М., Кравчук В. В., Кулик В. М. у 2008 році опублікували статтю «Створення моделі оцінювання загроз національній безпеці держави» де розробили аналітичне забезпечення, що дозволяє оцінювати найважливіші сфери загроз національним інтересам і національній безпеці України, зокрема, у внутрішньополітичній сфері.

Телешун С. О. у своїй статті «Ефективне управління і публічна політика як напрям реалізації політичної влади в умовах кризи» 2009 року розкрив проблеми влади, зокрема, у внутрішньополітичній сфері. Вчений дійшов висновку, що у разі збереження демократичних принципів українське суспільство все ж потерпає від неефективних політичних інституцій.

Косарчук В. В. та Хижняк М. І. у праці «Вивчення стану придатності до військової служби військовослужбовців офіцерського складу мобілізаційного резерву Збройних сил України на етапі звільнення» у 2014 році дослідили

питання ускладнення внутрішньополітичної обстановки у разі зростання соціальної напруги у країні у зв'язку з можливістю оголошення часткової, так і повної мобілізації.

Особливої уваги заслуговує науковий доробок Паламарчука М. О. Окрім дисертації вчений має ще ряд публікацій на зазначену тему. Його стаття «Інституційна деградація як стратегічний виклик внутрішньополітичній безпеці України» 2010 року містить аналіз процесів інституційної деградації у політичній системі як джерело загроз національній безпеці України. Вчений визначив чинники, що впливають на рівень таких загроз, та можливості їх нейтралізації.

Причини та рушійні сили протистояння між учасниками масових протестів і режимом Віктора Януковича вчений дослідив у праці під назвою «Суперечності між безпекою владного режиму та безпекою особи в Україні як рушійна сила внутрішньополітичного конфлікту (листопад 2013–лютий 2014 рр.)» 2010 року. Науковець показав, як наростання суперечностей між безпекою режиму та безпекою особи в Україні призвело до насильницького розв'язання політичного конфлікту.

Також вченою Сергієнко Т. І. здійснила вагомі напрацювання на тему, зокрема, стаття «Політична консолідація сучасного українського суспільства як результат внутрішньополітичної інтеграції» опублікована 2009 року. У співавторстві Скоркіної А. О. та Сергієнко Т. І. пройшла апробацію публікація «Внутрішньополітична інтеграція сучасного українського суспільства в умовах інформаційної війни» на науковій конференції у 2019 році.

Прагнення до розв'язання завдань внутрішньополітичної безпеки в нових умовах незалежної України проявили схильності представників

наукового товариства до публічного обговорення нагальних проблем на наукових та науково-практичних конференціях.

Так, у 2016 році пройшла міжнародна наукова конференція «Виклики політики безпеки: історія та сучасність» (уклад.: О. С. Івахів, Г. С. Носова) на якій проаналізовано внутрішньополітичні процеси у Донецькій та Луганській областях напередодні конфлікту.

Важливі аспекти, суть та конкретні завдання внутрішньополітичної безпеки в незалежній Україні розкрито на Всеукраїнській науково-практичній конференції на тему: «Україна за умов внутрішньополітичних ризиків та зовнішніх загроз» (XXVIII Харківські політологічні читання), що відбулась у 2015 році.

На конференції розглядалися такі проблеми: 1. Внутрішньополітична модернізація України. 2. Конфлікт на Сході України. 3. Модернізація зовнішньополітичної доктрини України. 4. Проблеми національної безпеки України за сучасних умов. 5. Феномен «гібридної» війни в Україні. Тези виступів, що опубліковані у матеріалах цієї конференції, деякими учасниками надалі розгорталися в наукових статтях та друкувалися у періодичних виданнях.

Проблемам внутрішньополітичної та національної безпеки присвячено цілі збірники науково праць, зокрема: вісники, журнали, часописи, дайджести тощо. Таким чином, було видано кілька збірників.

29-ий випуск Гуманітарного вісника Запорізької державної інженерної академії у 2007 році (ред.: Воронкова В. Г.) присвячено питанням трансформації політичної культури українського суспільства в контексті внутрішньополітичної інтеграції, умовам подолання ризиків та досягнення стабільності в українському соціумі, екстремалізації політики у процесі формування інформаційного суспільства.

Зовнішньо та внутрішньополітичні аспекти забезпечення національної та державної безпеки України, а саме: актуальні питання забезпечення економічної, екологічної, інформаційної та воєнної безпеки – розглянуто у 1-му випуску дайджесту наукових оцінок, ідей, рекомендацій «Актуальні питання національної і державної безпеки» (упоряд.: Онищенко О. С.), що був виданий 2006 року НКЦ СБ України.

У 6-му номері Наукового вісника Волинського державного університету імені Лесі Українки 2008 року у Луцьку (ред.: Коцан І. Я.) розглянуто міжнародні та внутрішньополітичні аспекти екологічної безпеки як складників національної безпеки держав.

Внутрішньополітичні механізми забезпечення національної безпеки України, поміж інших питань, розглянуто у 2-й частині 70-го випуску збірника наукових праць «Актуальні проблеми міжнародних відносин» виданого Інститутом міжнародних відносин Національного університету імені Тараса Шевченка у 2007 році (ред.: Губерський Л. В.).

79-ий випуск журналу наукових праць «Нова парадигма» 2008 року містить теорію та історію владних інститутів як суб'єктів саморозгортання демократії, перспективи втілення євроінтеграції України в контексті конфліктогенності її внутрішньополітичних процесів.

Круглі столи – невіддільна частина комунікативного процесу наукового та експертного товариства. Такий формат передбачає подальшу публікацію матеріалів з висвітленням проблем політичної, національної безпеки.

Так, внутрішньополітичну нестабільність як стримувальний фактор для європейської інтеграції держави розглянуто на міжнародному круглому столі «Україна – ЄС: на шляху до нового формату відносин» матеріали якого опубліковано 28 квітня 2008 року Національним інститутом проблем міжнародної безпеки (ред.: Парахонський Б. О.).

За матеріалами круглого столу, що відбувся 19 лютого 2014 року Національною академією державного управління при Президентіві України видано збірку «Державне реагування на загрози національним інтересам України: актуальні проблеми та шляхи їх розв'язання» (ред.: Ващенко К. О., Ситник Г. П.). На заході розглянуто роль неурядових організацій в реагуванні на загрози національній безпеці та етнополітичні чинники функціонування системи національної безпеки. Також, проведено дискурс сучасних українських мас-медіа як фактору впливу на внутрішньополітичну стабільність.

За круглим столом «Роль політології у науковому забезпеченні реформи політичної системи України» у 2006 році розглядалася роль політології у реформуванні політичної системи України (ред.: Чирков В. М.). На заході висвітлено проблеми становлення сучасної політичної культури, легітимності політичної влади в процесі формування регіональних лідерів, роль політичних партій у партійних системах на пострадянському просторі, інтегрування в загальноукраїнський контекст меншинських народів-етносів, а також вплив геополітичного чинника на внутрішньополітичну ситуацію.

У розробку питання забезпечення внутрішньополітичної безпеки внесли важливий внесок публічні безпекові дискусії. Останніми роками можемо помітити розширення експертного кола шляхом утворення специфічного публічного міжекспертного інформаційного середовища. Воно продукує певний інформаційний продукт де формується єдиновірна суспільна думка.

Експертні дискусії щодо внутрішньополітичної безпеки та національної безпеки, проводяться як на регіональних, так і на міжнародних безпекових форумах, зокрема, Львівському Безпековому Форумі, Київському Безпековому Форумі, Міжнародному форумі з питань безпеки в Галіфаксі,

Міжнародному безпековому форумі у Братиславі, Мюнхенській конференції з безпеки.

Щорічні безпекові заходи збирали урядовців, представників парламентів демократичних країн світу, наукових фахівці, експертів з безпеки та оборони. За результатами зустрічей випускалися *інформаційні огляди*, публікації та записи трансляцій, що сприяли формуванню спільної уяви про безпеку. Зокрема, Звернення Національного круглого столу під егідою Київського Безпекового Форуму «Єдність народу. Захист демократії. Оборона держави» опубліковано 22 січня 2022 року за посиланням: <http://surl.li/grpof>.

У вітчизняній політичній думці висвітлюються ключові аспекти внутрішньополітичної безпеки України, головним чином, постає проблема приведення до єдиної системи внутрішніх політичних функцій громадянського суспільства. Проблеми взаємодії громадян з громадянами чи громадян з державою – це ключова сфера формування загроз національній безпеці держави.

Держава на регулярній основі шляхом реалізації своїх функцій аналізує проблеми національній безпеці. За результатами аналізу формується державна політика. Висновки ми спостерігаємо у вигляді: Стратегії національної безпеки, Концепції національної безпеки, Доктрини національної безпеки тощо.

Національний інститут стратегічних досліджень на постійній основі за результатами експертних опитувань готує *аналітичні записки*, зокрема, щодо оцінки системи національних політичних інтересів України. Так, одне із досліджень 2011 року показує, що пріоритетним в політичних національних інтересах є: суспільна стабільність та ненасильницьке розв'язання внутрішніх конфліктів, реалізація політичних інтересів соціальних груп, підвищення

політичної культури народу, демократична спадковість політичного режиму, внутрішньої та зовнішньої політики.

Вважаємо за доречне згадати також і про *навчальні посібники*, що описують історичні основи та фундаментальні знання про внутрішньополітичну обстановку українського суспільства, зокрема, в історичному розрізі.

Так, навчальний посібник у двох книгах «Історія України» Чуткого А. І. висвітлює історію України, ставлення до війни українських політичних партій і організацій, наводить інформацію про більшовицько-українську війну, українське культурне та церковне життя 1921–1928 років, встановлення тоталітарного режиму в СРСР, колективізацію та Голодомор 1932–1933 років, відновлення політичної незалежності, внутрішньополітичне життя держави 1994–2003 років, президентські вибори у 2004 років.

У навчальному посібнику Литвина В. М., Мордвінцева В. М. та Слюсаренко А. Г. «Історія України» проаналізовано історію України, розкрито її соціально-політичні, етнічні, культурні аспекти. Зокрема, розглянуто внутрішньополітичні реформи княгині Ольги та князя Володимира, внутрішню та зовнішню політику Данила Романовича, соціальну боротьбу українського народу у першій половині XIX ст. та інше.

Суть, особливості, напрями та конкретні завдання внутрішньополітичної безпеки розкриті у частині I навчального посібника «Забезпечення національної безпеки за основними напрямками життєдіяльності України» авторства Омельчука В. А., Стрельбицького М. П., Гордієнка С. Г., Кислого А. М. та інших. У праці розкрито місце внутрішньополітичної безпеки як складової безпеки української державності.

2021 року вийшла друком книга «Українське століття (1921–2021). Витоки, уроки, перспективи державотворення». У *нарисах* творчого

колективу на чолі із Т. Водотикіною та В. Смолій внутрішньополітичні та соціально-економічні процеси після 1990 року показані крізь призму протистояння з росією спершу в дипломатичній, економічній, енергетичній, гуманітарній сферах, а від початку збройної агресії – і в безпековій сфері.

Підсумовуючи кількісний показник звернень до висвітлення проблеми внутрішньополітичної безпеки відобразимо у Таблиці 1 числові значення.

Таблиця 1

Розробка проблеми забезпечення внутрішньополітичної безпеки України

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0	0	0	0	0	0	4	6	11	7	2	2	0	1	3	1	1	0	1	3	0	4

Джерело: власне авторське узагальнення

Висновки та перспективи. Отже, ми зібрали матеріали, що стосуються питання забезпечення внутрішньополітичної безпеки України. Аналіз матеріалів було викладено послідовно починаючи з монографії, дисертацій та статей.

Перш за все відзначимо, що зазначеним працям притаманна актуальність, об’єктивність та своєчасність, оскільки вітчизняні дослідники мали змогу отримали матеріал для дослідження практично у зв’язку із активними громадськими та суспільно-політичними процесами в Україні.

Загалом перелічені публікації відображають зацікавлення проблематикою та змальовують фактичний стан розробки проблеми, проте, на нашу думку, таких публікацій не так вже й багато та відчувається певна інформаційна потреба. Праць про забезпечення внутрішньополітичної безпеки, з огляду на зібраний матеріал, не достатньо для змалювання проблематики в повній мірі.

Підсумовуючи матеріал у числовому виразі, ми відобразили отримані дані у діаграмі (Рисунок 1), що показує більш та менш активні періоди.

Відзначимо зростання 2006–2008 років – післяреволюційний період. 2013–2014 роки передреволюційні. 2018–2019 роки активні передвиборчі процеси.

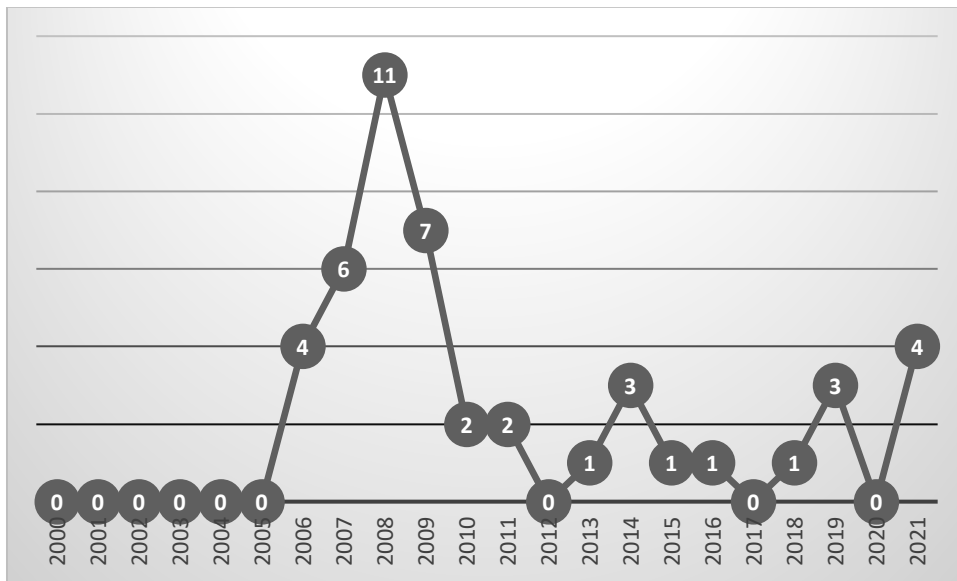

Рис. 1. Стан розробки проблеми забезпечення внутрішньополітичної безпеки України у графічному виразі

Джерело: власна авторська розробка

Також слід зазначити, що розглянуті праці, безумовно, відіграли значну роль у розвитку дослідження проблеми та допомагають зорієнтуватись у головних напрямках еволюції питання, проте проблемно-ключові питання не знайшли свого концептуального аналізу. Попри наявність всього обсягу літератури в таких галузях знань як «Право» і «Соціальні та поведінкові науки» (за спеціальністю «Політологія») саме в галузі «Публічне управління та адміністрування» поки відсутній комплексний теоретичний аналіз проблеми забезпечення внутрішньополітичної безпеки України.

Література

1. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. пр. Київ : НІСД, 2016. 528 с.
2. Гулай В. В. Внутрішньополітична безпека України крізь призму концептуалізації гібридних викликів та загроз (2014-2018 рр.). *Studia Politologica Ucraino-Polona*. 2018. № 8. С. 119-125.
3. Забезпечення національної безпеки за основними напрямками життєдіяльності України: навчальний посібник: у 2-х ч.: Ч. I / В. А. Омельчук та ін.; заг. ред. А. М. Кислого. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 304 с.
4. Кремень В. Г. Політична безпека України : концептуальні засади та система забезпечення : монографія. Київ : МАУП, 1998. 92 с.
5. Омельченко С. В. Політична безпека: внутрішньополітичні виклики та загрози. *Політичні інститути та процеси*. 2021. № 6. С. 50-53. doi: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-6.8>
6. Паламарчук М. О. Інституційна деградація як стратегічний виклик внутрішньополітичній безпеці України. *Політ. менеджм.* 2010. № 6. С. 142-149.
7. Паламарчук М. О. Ефективність механізмів народовладдя як основа внутрішньополітичної безпеки України : автореф. дис. канд. політ. наук : Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки. К., 2007. 16 с.
8. Паламарчук М. О., Литвиненко О. В. Механізми народовладдя і внутрішньополітична безпека : монографія. К. : Інтертехнологія, 2009. 143 с.
9. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концепт-ні та організаційно-правові засади) : Підручник. К. : НАДУ, 2011. 730 с.

10. Huntington, S. P. *Political Order in Changing Societies*. New Haven: Yale University Press. 1968. 488 p.
11. Przeworski A. *Democracy and the Limits of Self-Government*; Cambridge: Cambridge University Press, 2010. doi: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511778490>
12. Lelechenko A. L. Mechanisms for ensuring internal political security in conditions of democratization of civil society. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok* [Online]. 2022. Vol. 3. doi: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2022.3.1>

References

1. Vlasjuk O. S. *Nacionaljna bezpeka Ukrainy: evoljucija problem vnutrishnjoji polityky* : Vybr. nauk. pr. Kyjiv : NISD, 2016. 528 s.
2. Ghulaj V. V. *Vnutrishnjopolitychna bezpeka Ukrainy krizj pryzmu konceptualizaciji ghibrydnykh vyklykiv ta zaghroz (2014-2018 rr.)*. *Studia Politologica Ucraino-Polona*. 2018. № 8. S. 119-125.
3. *Zabezpechennja nacionaljnoji bezpeky za osnovnymy naprjamamy zhyttjedijalnosti Ukrainy: navchalnyj posibnyk: u 2-kh ch.: Ch. I / V. A. Omeljchuk ta in.; zagh. red. A. M. Kyslogho*. Kyjiv : Mizhregionaljna Akademiya upravlinnja personalom, 2021. 304 s.
4. Kremenj V. Gh. *Politychna bezpeka Ukrainy : konceptualjni zasady ta systema zabezpechennja : monohrafija*. Kyjiv : MAUP, 1998. 92 s.
5. Omeljchenko S. V. *Politychna bezpeka: vnutrishnjopolitychni vyklyky ta zaghrozy. Politychni instytuty ta procesy*. 2021. № 6. S. 50-53. doi: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-6.8>

6. Palamarchuk M. O. Instytucijna dehradacija jak strateghichnyj vyklyk vnutrishnjopolitychnij bezpeci Ukrainy. Polit. menedzhm. 2010. № 6. S. 142-149.
7. Palamarchuk M. O. Efektyvnistj mekhanizmiv narodovladdja jak osnova vnutrishnjopolitychnoji bezpeky Ukrainy : avtoref. dys. kand. polit. nauk : Nac. in-t probl. mizhnar. bezpeky. K., 2007. 16 c.
8. Palamarchuk M. O., Lytvynenko O. V. Mekhanizmy narodovladdja i vnutrishnjopolitychna bezpeka : monoghrafija. K. : Intertekhnologhija, 2009. 143 s.
9. Sytnyk Gh. P. Derzhavne upravlinnja u sferi nacionaljnoji bezpeky (konceptni ta orghanizacijno-pravovi zasady) : Pidruchnyk. K. : NADU, 2011. 730 s.
10. Huntington, S. P. Political Order in Changing Societies. New Haven: Yale University Press. 1968. 488 p.
11. Przeworski A. Democracy and the Limits of Self-Government; Cambridge: Cambridge University Press, 2010. doi: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511778490>
12. Lelechenko A. L. Mechanisms for ensuring internal political security in conditions of democratization of civil society. Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok [Online]. 2022. Vol. 3. doi: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2022.3.1>